

การดำเนินงานองระนาดเอกในเพลงเรื่องสี่ภาษา

นายสุรราชดิษฐ์ ศรีสัตย์ชยะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-2250-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

120924860

IMPROVISATION OF RANAD - EK IN SEEPESA SUITE

Mr.Suratchadit Srisatchaya

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Thai Music

Department of Thai Music

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

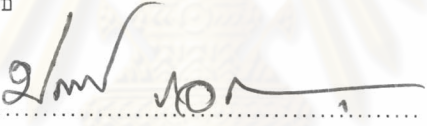
ISBN 974-17-2250-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การดำเนินงานองระนาดเอกในเพลงเรื่องสี่ภาษา
โดย	นายสุรชาติษฐ์ ศรีสัตย์ชยะ
สาขาวิชา	ดุริยางคศิลป์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร สำโรงทอง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์นัฐพงศ์ ไส่วัตร

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

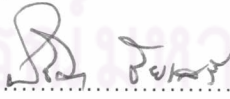

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร สำโรงทอง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์นัฐพงศ์ ไส่วัตร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี)

สุรชาติษฐ์ ศรีสัตย์ชยะ : การดำเนินทำนองระนาดเอกในเพลงเรื่องสี่ภาษา.

(IMPROVISATION OF RANAD - EK IN SEEPASA SUITE) อ.ที่ปรึกษา :

ผศ.ดร.บุษกร สำโรงทอง, อ.ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์นัฐพงศ์ ไส้วัตร. จำนวนหน้า ๓๕๒ หน้า.

ISBN ๙๗๔-๑๗-๒๒๕๐-๘

เพลงเรื่อง เป็นเพลงประเภทหนึ่งซึ่งสันนิษฐานว่า มีมาแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา ลักษณะของเพลงเรื่อง คือ การร้อยเรียงเพลงต่างๆ เข้ามาบรรเลงกันอย่างมีระเบียบ

การดำเนินทำนองของระนาดเอกในเพลงเรื่องสี่ภาษานี้มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการดำเนินทำนองในเพลงประเภทอื่นๆ บางทำนองต้องดำเนินตามทำนองหลักอย่างเคร่งครัด บางทำนองสามารถดำเนินได้ตามความเหมาะสม ทำนองหลักของเพลงเรื่องสี่ภาษานี้ เปิดโอกาสให้ผู้บรรเลงระนาดเอกได้แสดงความชำนาญและความสามารถในการผูกถ้อยถ้อยถ้อย ซึ่งการดำเนินทำนองระนาดเอก อาจจะไม่ดำเนินทำนองตามทำนองหลักตลอดทุกรวด ทำนองที่ซ้ำกันหลายๆ ครั้ง เป็นจุดแสดงถึงภูมิปัญญาและองค์ความรู้ของผู้บรรเลง หากสามารถบรรเลงด้วยกลอนที่ไม่ซ้ำกันได้เท่าใด ก็จะสามารถแสดงถึงความชำนาญของผู้บรรเลงผู้นั้นว่ามีมากน้อยประการใด

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น เป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาการดำเนินทำนองของระนาดเอกเพลงเรื่องสี่ภาษา ทางครูสอน วงษ์อ่อง เพราะเพลงเรื่องสี่ภาษานี้ เป็นเพลงตัวอย่างหนึ่งในการศึกษาและหาแนวทางของการดำเนินทำนองในเพลงเรื่องที่มีทำนองหลักเป็นทำนองพิเศษเฉพาะ ซึ่งยากต่อการแปรทาง นอกจากนี้ยังจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาค้นคว้าในเรื่องการดำเนินทำนองของระนาดเอกในเพลงเรื่องสี่ภาษา รวมถึงเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์องค์ความรู้แห่งภูมิปัญญาของโบราณจารย์ที่ใกล้จะสาบสูญให้ดำรงคงอยู่สืบต่อไป

ภาควิชา ตรียางคศิลป์

สาขาวิชา ตรียางคไทย

ปีการศึกษา ๒๕๔๕

ลายมือชื่อนิสิิต.....*นัฐพงศ์ ไส้วัตร*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*น.อ.*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....*น.อ.*

4386570035 : MAJOR THAI MUSIC

KYE WORD : PLENG RUANG / SEEPASA SUITE / IMPROVISATION OF RANAD – EK

SUSATCHADIT SRISATCHAYA : IMPROVISATION OF RANAD - EK IN SEEPASA SUITE. (IMPROVISATION OF RANAD - EK IN SEEPASA SUITE) THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR. BUSSAKORN SUMRONGTHONG.Ph.D., THESIS COADVISOR : PROFESSOR. NATTAPONG SOWAT, 352 pp. ISBN 974-17-2250-8.

Phleng Ruang (suite song) is assumed to be appeared since Ayudhaya period. It consists of a set of songs being played systematically after each other. The melody of Ranad – Ek in Seepasa Suite is unique from ordinary ones played by the same instrument in other types of song. Sometimes, Ranad – Ek melodies go strictly with the basic melody and sometimes go freely as appropriate . The basic melodies of Seepasa Suite provide opportunity for Ranad – Ek player to improvise without worry of falling note at the end of each phrase. The repetition of some phrases are challenging tasks for Ranad – Ek player to show his / her improvising capability.

Regarding to the fact mentioned above, the interest in studying the improvisation in Seepasa Suite song on Ranad – Ek had been done in order to find out the Ranad – Ek improvisational style for special basic melody of this song. It is hoped that this study will be beneficial for those who are interested in this matter and could maintain the great wisdom of Thai Music masters including to preserve them for best use in the long run.

Department of Music

Field of study Thai Music

Academic year 2002

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Co - advisor's signature.....

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ซึ่งท่านได้กรุณาถ่ายทอดทำนองเพลงเรื่องสี่ภาษา ทางครูสอน วงฆ้อง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร สำโรงทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ ประธานหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต อาจารย์นัฐพงศ์ โสวัตร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม วิทยานิพนธ์ อาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน หัวหน้าสาขาวิชาดุริยางค์ไทยและประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์จิรัช อาจนรงค์ อาจารย์บุญช่วย โสวัตร อาจารย์ไพฑูริย์ เฉยเจริญ คุณปู่กาหลง พี่ทองคำ อาจารย์ไชยยะ ทางมีศรี อาจารย์บุญช่วย แสงอนันต์ อาจารย์ปี๊บ คงลายทอง ที่ได้เมตตาให้ข้อมูลและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ทุนอุดหนุนและส่งเสริมวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท - เอก ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐของทบวงมหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ ๒๕๔๔

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อชมทวี - คุณแม่รุ่งแสง ศรีสัตย์ชยะ ที่ได้อุปถัมภ์ผู้วิจัย ตั้งแต่เยาว์วัย ขอบพระคุณ ครูยอด ชะวาลา ที่รับผู้วิจัยเป็นศิษย์และถ่ายทอดวิชาความรู้ วิทยาการต่างๆ ทางดุริยางค์ไทย คุณอาสมศักดิ์ ชะวาลา ผู้ซึ่งแนะแนวทางในการบรรเลง ระนาดเอกตั้งแต่เริ่มเรียนดนตรีไทย ขอบคุณ นางสาวภิราณี และ นายกุศลสิน ศรีสัตย์ชยะ น้องสาว - น้องชาย รวมถึง พี่ๆ - น้องๆ นิสิตสาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับ แต่หาก ประโยชน์ทั้งปวงที่บังเกิดกับนักศึกษาคณาจารย์งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศแด่ เทพสังคีตอาจารย์ทุกพระองค์ คุณครูสอน วงฆ้อง ผู้สืบทอดเพลงเรื่องสี่ภาษานี้ คุณครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) บรมครูผู้เป็นเลิศในการบรรเลงระนาดเอก คุณครูประสิทธิ์ ถาวร ผู้บรรเลงระนาดเอกคนสำคัญแห่งสำนักคุณครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และโบราณอาจารย์ทางดุริยางค์ไทยทุกท่าน ที่ได้สร้างสรรค์และสืบสานมรดก ทางวัฒนธรรม เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้และอนุรักษ์ในวิทยาการอันทรงคุณค่านี้ต่อไป

สุรชาติษฐ์ ศรีสัตย์ชยะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๕
ขอบเขตของการวิจัย	๕
วิธีดำเนินการวิจัย	๖
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๗
บทที่ ๒ ประวัติความเป็นมาของวงปีพาทย์พิธี	๘
วงปีพาทย์สมัยล้านนาหรือสมัยหริภุญชัย	๘
วงปีพาทย์สมัยสุโขทัย	๑๐
วงปีพาทย์สมัยอยุธยา	๑๗
วงปีพาทย์สมัยรัตนโกสินทร์	๑๘
วงปีพาทย์พิธี	๑๙
ประวัติความเป็นมาและชนิดของเพลงเรื่อง	๒๒
บทที่ ๓ วิเคราะห์ทำนองหลักเพลงเรื่องสี่ภาษา ทางครูสอน วงฆ้อง	๓๔
บทสรุปท้ายบทที่ ๓	๑๐๒
บทที่ ๔ วิเคราะห์การดำเนินทำนองของระนาดเอกเพลงเรื่องสี่ภาษา	
กรณีศึกษา : ทางครูสอน วงฆ้อง	๑๑๙
บทสรุปท้ายบทที่ ๔	๑๙๙

บทที่ ๕ บทสรุป	๒๕๓
<p>ความแตกต่างของการดำเนินทำนองระนาดเอกในวงปี่พาทย์พิธีกับ วงปี่พาทย์เสภา</p>	
วงปี่พาทย์เสภา	๒๕๔
การดำเนินทำนองระนาดเอกในเพลงเรื่องสี่ภาษา.....	๒๕๖
ข้อเสนอแนะ	๒๕๙
รายการอ้างอิง	๒๖๐
<p>ภาคผนวก</p>	
<p>ก. ไม้เพลงเรื่องสี่ภาษา ทางครูสอน วงฆ้อง</p>	
ทำนองหลักเพลงเรื่องสี่ภาษา บรรเลงต่อเนื่อง	๒๖๔
ทำนองหลักเพลงเรื่องสี่ภาษา บรรเลงทีละบรรทัด	๒๗๗
การดำเนินทำนองระนาดเอก – ทำนองหลักฆ้องวงใหญ่ บรรเลงต่อเนื่อง.....	๒๙๐
การดำเนินทำนองระนาดเอก – ทำนองหลักฆ้องวงใหญ่ บรรเลงทีละบรรทัด	๓๑๑
<p>ข. เรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินทำนองระนาดเอก</p>	
การประชุมวงดนตรีไทย.....	๓๓๓
องค์ความรู้ของการบรรเลงระนาดเอกในเพลงเรื่อง	๓๓๔
ประเภทของเพลงไทย	๓๓๖
คุณลักษณะของผู้บรรเลงระนาดเอกในงานพิธีกรรม	๓๓๗
หน้าทับตะโพนไทยและกลองทัดที่บรรเลงประกอบเพลงเรื่องสี่ภาษา.....	๓๓๘
การฝึกบรรเลงระนาดเอก	๓๔๐
ขั้นตอนการฝึกดำเนินทำนองระนาดเอก	๓๔๓
เสียงของระนาดเอก	๓๔๔
ปัจจัยที่สำคัญในการประดิษฐ์เสียงต่างๆ	๓๔๖

กลอนระนาดเอก ๓๔๘

ค. การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์กับการเขียนวิทยานิพนธ์

การบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์..... ๓๕๐

การจัดเก็บข้อมูลด้วยอุปกรณ์ต่อไปนี้ ๓๕๑

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... ๓๕๒

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย